

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף עג

למדנו בברייתא לעיל: חומר שבת משאר מצוות - שהשבת אם עשה בה שתי מלאכות בהעלם אחד חייב חטאת על כל אחת ואחת, משא"כ בשאר מצוות שאם עשה שתיים בהעלם אחד חייב רק חטאת אחת. חומר בשאר מצוות משבת, שבשאר מצוות שגג בלא מתכוון חייב, משא"כ בשבת.

למסקנת הגמרא 'שאר מצוות' ששינינו ברישא הכוונה לעבודה זרה (הוסבר לעיל בדף הקודם), ו'שאר מצוות' ששינינו בסיפא הכוונה אכן לשאר המצוות ולא לע"ז, וכגון שהיה לפניו חֶלֶב והיה סבור שהוא שומן ואכלו, שהוא חייב חטאת על אכילה זו למרות שהוא 'מתעסק' (שהרי הוא לא התכוון לאכילת איסור) משום שהוא נהנה, בשונה משבת ש'מתעסק' פטור (= כגון שהתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר).

ואב"י שסובר שהמתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר חייב, יפרש את הסיפא של הברייתא הנ"ל ש'שאר מצוות' הכוונה שהיה לפניו חֶלֶב נימוח והוא סבר בטעות שהוא רוק ובלע אותו, ואף שהוא לא התכוון כלל לאכילה (= רוק לאו בר אכילה הוא) וא"כ הוא 'מתעסק', בכל זאת הוא חייב שהרי נהנה, ולעומת זאת בשבת כשהתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור, כיון שלא התכוון כלל למעשה חיתוך אלא להגבהה.

התכוון לזרוק שתי אמות ברה"ר וזרק ארבע: לדעת רבא פטור הואיל ולא התכוון לזריקת איסור, והוא נחשב ל'מתעסק'. ולדעת אב"י חייב הואיל והתכוון לעשות מעשה זריקה, והוא נחשב לשוגג ולא ל'מתעסק'.

כסבור שהוא רשות היחיד: הזורק חפץ מרשות היחיד וכסבור שהוא זורקו לרשות היחיד ונמצא שהוא רה"ר, לדעת רבא פטור הואיל ולא התכוון לזריקת איסור, ולדעת אב"י חייב הואיל והתכוון לעשות מעשה זריקה (כנ"ל).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מבארת מדוע אביי ורבא חלקו בשלשה דינים דומים לכאורה (= התכוון לחתוך את התלוש, התכוון לזרוק שתי אמות, כסבור שהוא רה"י): שהיה מקום לומר שרבא פוטר רק בהתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר משום שלא התכוון כלל למעשה חיתוך האסור, אבל בהתכוון לזרוק שתיים זרק ארבע שאי אפשר לזרוק למרחק ארבע אמות ללא שיזרוק למרחק שתי אמות, וא"כ התקיימה מחשבתו, היינו אומרים שרבא מודה לאביי שחייב. וכן היה מקום לומר שרבא פוטר רק כשהתכוון לזרוק שתיים זרק ארבע, משום שלא התכוון כלל לזריקת ארבע ואין לזה שם "זריקה" המחייבת, אבל כשזרק מרה"י וכסבור שהוא זורק לרה"י ונמצא שהוא רה"ר שהוא מכון לזריקה למרחק של ארבע אמות, היינו אומרים שרבא מודה לאביי שחייב, קמ"ל שבכל הנ"ל רבא חולק ופוטר.

משנה: המשנה מבארת את 39 המלאכות האסורות בשבת, מלאכות אלה היו במלאכת המשכן.

גמרא: מדוע נקטה המשנה תחילה את מלאכת זורע ואח"כ את מלאכת חורש, והרי תחילה חורשים ואח"כ זורעים? אלא שהתנא של משנתינו הוא מארץ ישראל ששם האדמה קשה וזורעים תחילה ואח"כ חורשים, והחידוש הוא שאף זה נחשב למלאכת חורש.

זורע ונוטע הם אותו אב מלאכה, אלא שזורע הוא בזרעים ונוטע הוא באילנות.

זומר (= גוזם את ענפי האילן כדי שיגדל יפה) חייב משום נוטע משום שהוא גורם בזה להצמיח את האילן.

הזומר וצריך את העצים להסקה חייב שתיים - אחת משום קוצר, ואחת משום נוטע כנ"ל. וכן הדין בקוצץ אספסתא למאכל בהמתו (= שחת, מפני שע"י קציצתו האספסתא חוזרת וגודלת).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

היתה לו גבשושית של עפר בבית ונטלה, חייב משום בונה, מפני שהשווה את קרקעית הבית. ואם היא היתה בשדה חייב משום חורש, מפני שריפה את הקרקע. היתה לו גומא בבית וסתמה בעפר, חייב משום בונה כנ"ל. ובשדה חייב משום חורש, מפני שריפה את הקרקע, וגם השווה את הקרקע שתהיה נוחה לזריעה.

החופר גומא בשבת בבית מפני שצריך את העפר לכסות בו צואה - פטור, משום שאין כאן בנין שהרי הוא מקלקל את ביתו, וגם חורש אין כאן שהרי ביתו לא מיועד לזריעה. ואפילו לרבי יהודה שסובר שמלאכה שאין צריך לגופה חייב, כל זה כשהוא מתקן, אבל כאן מודה שפטור משום שהוא מקלקל.

קוצר - חיטים, בוצר - ענבים, גודר - תמרים, מסיק - זיתים, אורה - תאנים.

לדעת רב פפא - הזורק פיסת רגב עפר על הדקל והשיר ממנו תמרים חייב שתים, אחת משום תולש (= תולדה של קוצר) ואחת משום מפרק (= תולדה של דש). יש מפרשים שמדובר שהאשכול כולו נתלש ועל זה חייב משום תולש, וכשהאשכול נפל לקרקע התפרקו התמרים והתפזרו ועל זה חייב משום מפרק. ולדעת רב אשי פטור כיון שאין זה דרך תלישה ופריקה.

לדעת רבא - האוסף מלח ממקום שעושים בו מלח (= ממשיכים מים מהים לתוך חריץ, והחמה שורפת אותם ונעשים מלח) חייב משום מלאכת מעמר (= איסוף שיבולים). ולדעת אב"י פטור, משום שמעמר הוא רק בגידולי קרקע.